

Бранко Радичевић

ПЕСМЕ

Туга и опомена

„Антологија српске књижевности“ је пројекат дигитализације класичних дела српске књижевности Учитељског факултета Универзитета у Београду и компаније Microsoft®

Није дозвољено комерцијално копирање и дистрибуирање овог издања дела. Носиоци пројекта не преузимају одговорност за могуће грешке.

Ово дигитално издање дозвољава уписивање коментара, додавање или брисање делова текста. Носиоци пројекта не одговарају за преправке и дистрибуцију измењених дела. Оригинално издање дела налази се на Веб сајту www.ask.rs.

1.

Одавна већ су ошли крути мрази,
Долине, брези нису више седи,
По цвећу нога свуда теби гази,
Зеленило ти око свуда гледи,
Злаћано јутро одонуда лази,
Красоте своје нимало не штеди;
У твоме срцу све то радост буди,
У моји тужну невеселост груди

2.

Малене тице превесели звек,
У лиснатоме што се гају крије,
Немирна врела жуборећи тек,
По шљунцима шареним што се вије,
Малене челе зукајући јек,
Из цвећа штоно меда сласти пије, —
Све то је лепо, но је лепше било,
Кад моје око није сузе лило.
(3—5.)

(.....)

6.

Да драгог чека, то сам ја већ знао,
У врту тамо код липова строма,
Јутрени поздрав куд јој увек носи
И пољуб од ње за уздарје проси.

7.

„О, драга душо, узми цветак њежни,
Он њежан јесте као што си ти:
На врелу ди се диже предел брежни,
Ди први пут смо видели се ми,
Из твога лица зрака рујни, снеж(н)и,
Ди први пут ја сладе неба пи,
Ди први пут ја ока т' види бај, —
Ту изникô је, мила моја, знај.“

8.

Овако њојзи моја речца веља,
Овако беше њезин молбен звук,
Овака бија мога срца жеља.
Од ока јој ми љупки паде лук,
А њена рука још од снега бела
Од мене узе узабрани струк,
На своју красну задену га груд
И с пољубима плати мени труд.

9.

И збогом остај драгој сам ја рекô,
И пољубаца њени пија слад,
На мој сам посô таде весô текô,
И мил и лак ми беше сваки рад;
Свршетак сам у души дана чекô,
Вечерњи јоште преумилни лад:
Тад итио сам ја на њено недро
И гледаше јој око сјајно, ведро.

10.

На њеном недру бија заденут
Што јутрос дадо, мали дарак мој,
И ако је већ био увенут,
Он опет бија јоште мио њој.
„Твој посô, драги, он је био крут,
Од' амо да ти скинем труда зној;
На моје срце оди, оди амо,
Што здраво куца, и то за тебе само.“

11.

„Код мене кад си, мило злато моје,
Големи таде вас имадем свет,
далеко кад је, драги, лице твоје,
Залуду небо шири звезда сплет,
Красоте залуд лисна гора своје,
Зефира залуд шапће лаки лет,
Узалуд цвета онда цвеће разно,
Кад онда све је, све је мени празно.“

12.

„И гледај цветић што си јутрос донô,
Ја т' нисам можда чествовала дар,
На груди гледај како ми је клонô,
Опрости, причина је љуб'ве жар;

Јер кад те ј' јутра час са собом понô,
Од тебе нема, осим цветка шар,
На њему моје пасла сам ја очи,
У воду тако њега не умочи.“

13.

„Код мене, драги, ниси ти тад био,
Са чим сам тебе испуњела,
Твој цветни дарак мен' је тако мио,
На прси моје њег' сам претисњела,
Наместо тебе пољупце је пио,
Од љубави га мал' нисам угризњела,
Опрости, драги, да је љуб'ви жар
Твом дарку таки нанесао квар.“

14.

„И ако сам ја е(в)овде штогод крива,
Кривицу моју оћу да ти платим:
Све пољупце што њему ја дарива
Ја оћу теби редом да и вратим,
Све претискаје с чим га претискава
И те ти нећу, злато, да закратим,
Још додаћу ти велику мложину,
Да тако скинем с мене сву кривину.“

15.

Оваки бија поток њени речи,
Још мени звони у уву њезин звук,
Славуја гласак преумилно звечи
Кроз ноћи каде плови бајни мук,
Умилно врело жуборећи јечи,
Зефира јоште лакокрили пук,
Кад њија у вече росни траве стас:
Ал' умиљати ј' био њезин глас.

16.

О лепи ви из уста њени баји,
Кад седисмо ми вако обадвоје!
О њеног онда ока кра(с)ни сјаји,
У срце кад си падô моје!
О слатки, слатки наши загрљаји,
Живота мога красно доба моје,
На небо с њом си од мене отишло,
На твоје место лоше ми је сишло.

17.

И кад је дошла недељица света,
Полутину већ измерио дан,
Ја с њоме онда на поље ишета,
Свој лисни гај ди шири сунцобран,
Ди играјуће нико нас не смета,
Ди гласне тице саме држе стан,
Ди вире око види жубореће
И лепошарно дино расте цвеће.

18.

Пресилни бија тица гласни пук,
И пунели су гаја злачне своде,
Ми слушали смо његов њежни звук
И даље наше упраљасмо оде;
Зефира тад смо слушали ми зук
И гледали смо како умилно броне
По валови кристаловитог врела
На сувом листу што је зима снела.

19.

И цвеће јоште брали смо шарено,
На траву доле па смо после сели
Под дрво какво које лади сено,
И венце затим од њега смо плели;
И проводећи време ту милено,
Од уста пољуб пили смо ми врели:
И опет мало рука нам је рад'ла,
А уста су нам пољубом наград'ла.

20.

И кад би год ја врулу донесао,
Од Омера и Мере красан пој
Увек би глас њен пети подигао,
А њу би пратјо врелни звуче мој;
Малени тица лик је онда стао
И вир је оставио жубор свој,
Немирни зефир смирио је крило,
МиLINE гласа свашто је ту пило.

21.

Са сузним гледом гледала је вече,
Ка мени затим, а у моје око,
И види да и мени суза тече;
Ка небу после гледаше високо,

Ниједно од нас речи не рече,
Јер ганути смо били предубоко.
Већ песму нему допевасмо крају,
И збогом остај, збогом лисни гају.

22.

Овако дани гонили су дане,
И најтежи је нек ми био рад,
Од љубави су благодатни гране
На мене доле слале густе лад;
И јоште су ми руже одабране
По знојном путу простирале слад, —
Ал' наједанпут бурни ветар пуну
И све ми руже мало не одуну.

23.

Ја мора ићи у даљну покрајину
И оставити мили завичај,
Долине, гаје, брда још висину,
Ди заче живит мог живота мај,
И оставити срца сву милину,
Живота мога драгоцени рај,
Ах оставити сјајно верно око,
А то је мене тиштало дубоко.

24.

У мени мишља: „Тако мора бити,“
И оде те потражи драго моје,
Од ње ја ово нисам могô крити.
„Пре нег што јутро лице укаже своје,
Ја“, рече, „морам тебе оставити;
Ал' зато не печали срце твоје,
Јер неће, веља, сила дана проћи,
И драги ће ти, злато, опет доћи.“

25.

И мени души није било лако,
А срце моје тешко мени куца,
Ја гледећ у њу, сам сам с њоме плакô,
Што год сам рекô, језик мени муца;
А опет зато, било макар како,
Мада ми срце тужно како пуца,
Ја збогом њојзи морао сам рећи,
На моје дело морао сам тећи.

26.

И тако ја сам веће путовао,
Баш премалећа сијао је крас,
Кроз лепи предјел пут се мени дао;
Планине стрме, дрва лишћан влас
И орао што је на облак стао:
То мало туге тишало је глас;
Ал' што је тавна била ближа ноћ,
И њена са тим растила је моћ.

27.

Ја дева види витке, танке стасе,
Умилни, снежни видио сам лица
И лепе пливати по зраку власе,
Румену дику јоште усничца,
Очију виде неизмерне красе,
Кâ што је красна росна љубичица,
Кô сунце биле су те очи сјајне, —
А опет не кâ моје драге бајне.

28.

На место већ сам ја определно дошô,
Ја тако гледа његову околину,
На десно, лево њу сам тако прошô,
Дикоју нађо гаја ту тишину,
И мало сам још даље ошô,
И открио сам врела ту бистрину;
То срцу моме допало се је ома,
Јер беше скоро кâ енонај дома.

29.

Са неголеми ту се стена слива
Умилно његов жуборећи пад,
На брежићи му дикоји почива
Зефирима љуљан њежни цветић млад;
Мложина липа тебе ту покрива,
На тебе шиљућ благодатни лад,
А поред тебе врела воде клизе
И вијају се чак до оне низе.

30.

И даље њему вода иде туда,
На путу красни налазе се жбуни,
И прерадосно чекају га свуда
И поздрављају г' многобројни кљуни;

И даље врело звечи којекуда
А међ собом цвеће с' њежно буну:
Са њим би оно ићи доле тело,
И пита се, од зефира би ли смело.

31.

Са свију страна друга врела лете,
Заједно с њим да стигну реке шир,
Кристална с' вода једна с другом
плете
И прави један позамашан вир;
Дубоке реке њим на сусрет глете,
Одонуца умиљато гледи мир
И своје плаво њима шири недро,
Па њино прима у се тело ведро.

32.

А преко реке подижу се горе,
А више горе гледај, какав шар!
Вечерње када сунце простре море,
Облачак никак' му не квари жар,
О сретно тако, сретно, гледај, море,
Ужива око неба красни дар!
Последњи зрак ев' дана веће тоне,
А траве витке сјајне сузе роне.

33.

А траве витке сјајне сузе роне,
Свечана лежи свуда тад тишина,
Славујâ само слатки поји звоне,
Енонде она крије и гуштина.
У море слада теби срце тоне,
По груди света лази ти милина,
Из ока узићенога света суза
Низ образ доле теби тада пуза.

34.

Овако јесте красно оно место,
Вечерњи онде тако јесте сјај,
Кад свако вече ићи нисам престô,
Догод премалећа трајао је крај.
Но кад је његов дишљај онде нестô,
И ја сам бегô његов таде крај;
Он мени даље не бијаше мио,
Ја не знам зашто, као што је био.

35.

Сунчани зрак је веће био врео,
Дикоје добро боца његов жар;
земљедела(ц) беспослен није сео,
Под српом пада класа жути шар;
И виноград је веће био зрео,
У суде скупља с' вина пламен дар; —
На стање моје бија с' навикао
И једва ми је драге било жао.

36.

Већ густа с' магла јутром започела,
На земљу мраз је веће падô кру(т)
Зелено лишће јесен је однела,
И голи диза к небу дрво прут.
На остављена већ одавна врела
Једаред ја предвече узе пут;
Менека тамо не знам шта је вукло,
А срце моје необично ј' тукло.

37.

На врела дођем тако бацимице,
Залуду тражи моје око цвеће,
Претужне стоје његове обалице
Кô никад више да се дићи неће;
Ниједне гласне не бија евовде тице;
Кроз грање сунце слободно улеће,
У око мени доле оно гледа,
Но зрак ми с' његов чиња као од леда.

38.

Ја гледа онде цвеће отпадното,
По њим је зефир играјућ се душкô,
Разасипајућ веће разасуто,
А лист је гоњени претужно шушкô.
И тај је звук ми душу такнô љуто,
У мени срце задркта ми мушко;
У души ми се питање то роди:
Ко зна, међ живим да ли т' она оди?

39.

У мени срце једва што је тукло,
Красоту око не гледаше плама
Вечерње небо штоно је обукло;
Пред њиме бија светла нека тама,

И тавнило је свет ми то одвукло,
Баш цео свет, и оставило м' сама:
Грдоба празна, ја у њој зрно прâ —
Големи, језни мене прође стра.

40.

У један ма се бија мени тако
Догодило у тугујућој души:
Шушкаће зефира по лишћу лако
Јесењи дишљај његов што осуши,
Мишљење мени одузô је свако;
И затим с једним помислом ме скруши,
По сред ме срца уједанпут згоди:
Ко зна, међ живим да ли т' она оди?

41.

У туђој земљи јоште неко време
О(д) куће даљне ме је задржала,
Но моји поји ода свега неме,
Ка себи врела вода ме је звала;
Ал' оне ћути не сећа големе,
Ватрене мисли чињаше се шала
Што онај пут на њему ја доживи,
Премда се њему срце увек диви.

42.

И веће посла види мог свршетак,
Ка милом дому таки ја појезди;
И веће види милени врлетак,
Ди лепа тица мога срца гњезди,
Већ кућа знани угледа почетак,
И горе диго ока дана звезди:
У мрачност лепи зраци ти тонеду,
У срцу мени сјати почињеду.

43.

Код куће нађо лице материно,
И оца милог и љубезне браће.
Виђења новог бајна ти милино!
Све здраве видим, срце друго шта ће?
Ти ноћи блиске сјајана тавнино,
На земљу краснос(т) твоја доћи ка(д) ће?
Тавнина дође, одо драге кући,
И моје срце тело ми је пући.

44.

Ње више нема — то је био звук,
У њен кад ја унишò бија дом,
Страовито ме дирнуше тад ук
Из ведрога неба, као страшни гром,
Весела мога уби сав он пук,
Из корена се љуљну житка стром;
И да му дебло није било камен,
Ти речи би га преломио пламен.

45.

Тек сад ми души оно бија јасно
На извору што срце тек ћуга,
У кући ја разумео сам ласно
Да онда њу ми згуби смрти крута;
Тек сада знадо, али здраво касно,
О чему доста мислио сам пута,
Но да сам знао ово јоште тад,
Тек дужи би ми био срца јад.

46.

Дружине моје лепе ја не деља
Откако ми не живље више мила;
Са њоме била су се сва весеља
У тавну раку с овог света скрила.
Но каде зима снегом земљу беља
И бóље ми се мало слегла сила,
Ја лаку пушку узе ти по среди,
Дружини мојој у лов онда следи.

47.

У лову шта сам таде задобио,
То не чекајте, мили, од менека,
Дивјачи колико сам порушио,
Да ово знадеш, нашто је тебека?
Но једно не би ја о(д) тебе крио,
Да у овом лову рани нађо лека; —
Уморан легло спати под грм један, —
У душу ми га даде санак медан.

48.

Дубоке ноћи владаше тишина, —
Овако бија онај санак мој, —
Умилно на ме гледаше светлина,
Безмерни коју слаше звездâ број,

И даљни гласâ чу се тад милина,
Умилнија нег славка што је пој,
И ближе овај долазаше звук
Кроз тавносјајне ноћи бајни мук.

49.

Тавнина заче бегат од изода,
У мрачне две се точке он сабија,
И у два јоште умиљата свода
Над овима се таде он савија;
Тавнина јоште затим од заода
Заче се вити кано кака змија,
Од више свода доле ти се просу
И лепу дивну чинила је косу.

50.

Све лепше сад чувени звуча глас
И крећати се започеше звезде
У двогубо и деља њиов крас;
Од свију две ја види како језде,
И како стижу, миле точке, вас,
У вама види како с' оне гњезде...
О, Боже драги, превелика чуда,
Што око у сну гледа моје свуда!

51.

Све лепше и лепше звечала је гудба,
И околина мицаше се сва,
У једно све је вукла нека жудба, —
Снежано поље дизати се ста,
Умилна свуда виђаше се лудба,
Ружа се диза иза свога сна,
У истоку се диза рујно море:
То чинило је крас од младе зоре.

52.

И(з) снега је изишла врџта слика,
И(з) снега зоре красно деве лице,
А ружа итро, умиљато слика
Дивне затим њојзи усничнице;
Па како дивно стајала је слика,
Кад ружа доби затим злаћенице!
За рујном зором изађе облаче,
Облачити је красно затим заче.

53.

Ја виђе драгу као за живота
Што је она умиљата била:
Коса врана сада се милота
Као и пре по зрацима вила,
Снежна лица и сад је белота
Као и пре на ме смехе лила,
Смехе лила, на мене гледала,
У срце ми блаженство сипала.

54.

Моје срце било је блажено,
Да не мога речи говорити,
Њено око гледаше милено;
Не мога се више противити,
Ја поити ка њојзи итрено,
Да обуватим тело мило њено:
Руком небу она показа таде, —
Ја се пробуди, а санак нестане.

55.

Небу брзо ја погледа горе,
Куда је рука показала миле,
Нада мном не беше сјајно море,
Не звезда ноћи, нити гудбе силе,
Да крене њи и снег и младе зоре,
Да спрати мени опет лице миле:
Небо ведро снеге и керове
Види само и моје другове.

56.

Устај море, да идемо дома!
Рече један мени веселоме,
Ја устадо, па за њима ома —
Слатки санак све те преда мноме;
О како се радова веома,
Драги санче, тада са тобоме!
Како онда, тако сада исто
Пред оком је мени све ту чисто.

57.

Ја јој видим косе расплетене
По лабудни пловити рамени,
Румен-усне, образе румене,
Видим снежни њезин врат милени,

Очи благо на ме упраљене,
Очи доле говориду мене:
Живи сретно, па не тужи више —
Анђели ме сретно удомише.

58.

Боже драги, за санак ти вала,
Санче мили, после ноћи дане!
Рука данка врућину је дала,
Дрва ничу, шире своје гране,
Од жалости, свакојаки зала,
Те ме тако веселога бране.
Санче, ти ми диже прамалеће,
И оживи увенуто цвеће.

59.

Ал' не само у срдашцу моме,
Прамалеће и напољу се шири.
Цвеће красно овде преда мноме
Нашто тако умиљато мири?
Драге нема овдека са мноме,
Нашто ветрић тако љупко пири?
Зашто тица тако слатко поје,
Кад нема драге да ужива моје?

60.

Туте моје прошла је грдоба,
Санак слатки њу је излечио:
Прамалеће, то је прелепо доба,
Пита ди сам њу ја оставио?
Доба друго, кишовито доба
Тишти што је лекар излечио,
Прамалећа слатке опомене
У ме јадна доводи уништене.

